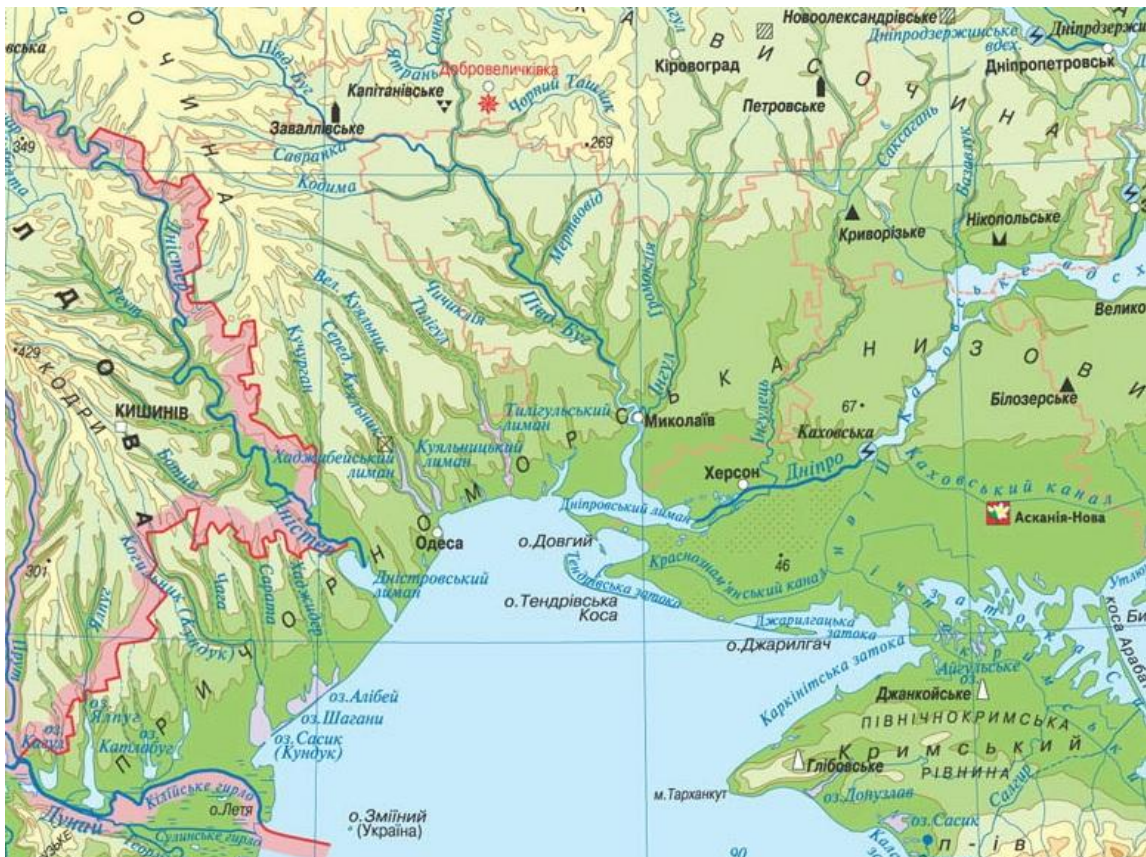

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР МОН І НАН УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«РІЧКИ ТА ЛИМАНИ ПРИЧОРНОМОР'Я
НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ»
(17-18 жовтня 2019 р., Україна, м.Одеса)

ОДЕСА
ТЕС
2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР МОН І НАН УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«РІЧКИ ТА ЛИМАНИ ПРИЧОРНОМОР'Я
НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ»**

(17-18 жовтня 2019 р., Україна, м.Одеса)

**«RIVERS AND ESTUARIES OF THE BLACK SEA AT THE
BEGINNING OF THE XXI CENTURY»**

*Odesa State Environmental University
Materials of the conference*

(17-18 October 2019, Ukraine, Odesa)

**ОДЕСА
ТЕС
2019**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Річки та лимани Причорномор'я на початку XXI сторіччя». – ОДЕКУ; Одеса: ТЕС, 2019. – 164 с.

В збірнику представлені матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Річки та лимани Причорномор'я на початку XXI сторіччя», які висвітлюють основні результати наукових досліджень за напрямками: гідрологічний режим і екологічний стан річок та лиманів в сучасний період; вплив змін клімату та антропогенної діяльності на водні ресурси і екологічний стан річок та лиманів; проблеми раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів річок і лиманів; імплементація Водної Рамкової Директиви ЄС для водних об'єктів Причорномор'я; впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами річок та лиманів Причорномор'я за басейновим принципом; методи діагнозу і прогнозу змін гідрологічного режиму та екологічного стану водних об'єктів під впливом природних та антропогенних факторів; водні біоресурси річок та лиманів, сучасний стан та перспективи розвитку рибного господарства та аквакультури.

В сборнике представлены материалы докладов Всеукраинской научно-практической конференции «Реки и лиманы Причерноморья в начале XXI века», освещающие основные результаты научных исследований в направлениях: гидрологический режим и экологическое состояние рек и лиманов в современный период; влияние изменений климата и антропогенной деятельности на водные ресурсы и экологическое состояние рек и лиманов; проблемы рационального использования, охраны и воспроизводства природных ресурсов рек и лиманов; имплементация Водной Рамочной Директивы ЕС для водных объектов Причерноморья; внедрение системы интегрированного управления водными ресурсами рек и лиманов Причерноморья по бассейновому принципу; методы диагноза и прогноза изменений гидрологического режима и экологического состояния водных объектов под влиянием природных и антропогенных факторов; водные биоресурсы рек и лиманов, современное состояние и перспективы развития рыбного хозяйства и аквакультуры.

The collection contains the materials of reports of the All-Ukrainian scientific-practical conference "Rivers and estuaries of the Black Sea at the beginning of the XXI century", highlighting the main results of scientific research in the areas of: the hydrological regime and the ecological state of rivers and estuaries in the modern period; the impact of climate change and human activities on water resources and the ecological condition of rivers and estuaries; problems of rational use, protection and reproduction of natural resources of rivers and estuaries; implementation of the EU Water Framework Directive for water bodies of the Black Sea region; introduction of an integrated water resources management system for rivers and estuaries of the Black Sea region according to the basin principle; methods for the diagnosis and prediction of changes in the hydrological regime and the ecological state of water bodies under the influence of natural and anthropogenic factors; aquatic biological resources of rivers and estuaries, current status and development prospects of fisheries and aquaculture.

Укладач: ст. викл. Яров Я.С.

Матеріали друкуються в авторській редакції

ISBN 978-617-7711-50-5

© Одеський державний екологічний університет

Сербов М.Г., Гриб О.М., Пилип'юк В.В. Методологічні підходи та результати оцінки екологічних ризиків забруднення ґрунтів і донних відкладень водних об'єктів Українського Придунав'я.....	133
Снігірьов С.М. Рибні ресурси Нижнього Дністра та Дністровського лиману.....	136
Снігірьов С.М. Іхтіологічні дослідження Тилігульського лиману 2017 – 2018 рр.	138
Тучковенко О.А., Тучковенко Ю.С. Очікувані гідроекологічні умови в Тилігульському лимані у ХХІ сторіччі.....	140
Тучковенко Ю.С., Кушнір Д.В. Результати чисельного моделювання внутрішньорічної мінливості гідрологічних характеристик Куяльницького лиману за умов відновлення стоку річки Великий Куяльник.....	143
Шакірзанова Ж.Р., Романова Є.О. Проблеми раціонального використання Придунайського озера Катлабух.....	146
Шакирзанова Ж.Р., Волошин В.Г., Куришина В.Ю. Применение энергобалансовой модели приземного слоя для расчета испарения с водних об'єктів.....	149
Шекк П.В. Закономерности формирования ихтиофауны лиманов Северо-Западного Причерноморья в условиях их антропогенной трансформации.....	151
Khilchevskiy V.K. Dissolved load in the Danube Delta (branches Kiliya, Sulina and ST. George)	155
Khilchevskiy V. K., Zabokrytska M. R., Honchar O. M. Description of the hydrochemical regime of the Dnister river (by basic ions)	158
Яров Я.С. Якість води в нижній ділянці р.Барабой за даними спеціальних спостережень на початку ХХІ сторіччя.....	161

УДК 556.551

ЯКІСТЬ ВОДИ В НИЖНІЙ ДІЛЯНЦІ Р.БАРАБОЙ ЗА ДАНИМИ СПЕЦІАЛЬНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ

Я.С. Яров

Одеський державний екологічний університет (ОДЕКУ), м. Одеса

Відповідно до Водного кодексу України з урахуванням розробленого сучасного гідрографічного районування території України згідно вимог ВРД ЄС найважливішим компонентом водного фонду є річки, в басейнах яких зосереджується прояв природних чинників та інтереси різних водокористувачів. Річка Барабой відноситься саме до річок із високим рівнем антропогенного навантаження, тому збереження якості її вод – важливе завдання. Зараз майже половина малих річок Одеської області припинила своє існування в тому числі і внаслідок надмірного антропогенного використання, тож дослідження їх гідроекологічного стану є актуальною проблемою. Особливо це стосується річки Барабой, яка є складовою Нижньодністровської зрошувальної системи, що вимагає відповідності гідрохімічних показників водотоку і водойм в басейні р.Барабой нормативам ГДК по зрошенню, рибному господарству і рекреації.

Річка Барабой належить до басейну Чорного моря, її басейн розташований в межах південної степової зони на території Одеської області: довжина 93 км, площа водозбору 652 км², залісеність 2,36 %, заболоченість 0 %, розораність 73,5 %. Клімат басейну помірно-континентальний з посушливим літом і короткою теплою зимою. Мережа гідрографії розвинена слабо: густина розчленовування складає 0,15 км/км².

По своєму режиму р. Барабой відноситься до східно-європейського типу. Живлення річки переважно снігове, дощове, перекидання стоку з р. Дністер. Гідролого-гідрохімічне вивчення режиму річки за даними аналізу наукової літератури – незадовільне. Власний стік річки значно зарегульований, кількість водойм, які регулюють місцевий стік, за станом на 1.01.1992 - 19 шт, сумарний об'єм 28,2 млн м³ (з урахуванням наливних дністровською водою Барабойського і Санжейського водосховищ) [1].

Для вивчення гідрохімічних характеристик р.Барабой в 2009-2018 рр. в межах виконання планових держбюджетних НДР на кафедрі гідроекології та водних досліджень ОДЕКУ проводились наукові дослідження на мережі з 20 станцій, розташованих вздовж її течії та на штучних водоймах в її басейні. В нижній частині течії режим річки Барабой досліджувався в 5 станціях, розташованих в с. Барабой, с. Богатирівка, с. Дальник, с.Грибівка, в гирлі. У відібраних пробах води визначались 32 показники.

За наявними даними спостережень в станціях моніторингу ОДЕКУ в нижній частині течії р. Барабой із застосуванням методу комбінаторного індексу забрудненості за гідрохімічними показниками було здійснено оцінку якості води за рибогосподарськими нормативами [2].

Таблиця 1

Оцінка якості води нижньої ділянки р.Барабой за методом КІЗ за даними ОДЕКУ в період 2009 – 2018 рр.

Пункт спостережень	n	n'	K,%	ЛОЗ	КІЗ	ПКІЗ	Клас якості
р.Барабой – с.Барабой	12	10	83	NO ₂ , NH ₄	62	5,17	IVб - "дуже брудна"
р.Барабой - с.Богатирівка	12	9	75	NO ₂ , NH ₄	72	6	IVб - "дуже брудна"
р.Барабой – с.Дальник	12	10	83	NO ₂ , NH ₄	65	5,42	IVб - "дуже брудна"
р.Барабой – с. Грибівка	12	11	92	NO ₂	69	5,75	IVб - "дуже брудна"
р.Барабой – гирло	12	11	92	NH ₄	79	6,75	IVб - "дуже брудна"

Результат оцінки якості води (табл. 1) показав, що для всіх п'яти дослідних станцій показник комплексності забруднення K дуже високий – від 75 до 92 %, тобто для переважної більшості гідрохімічних показників тією чи іншою мірою притаманні випадки перевищень ГДК різного ступеня. По всіх станціях речовинами, що найбільше забруднювали воду, були сполуки азоту нітритного і амонійного, клас якості води теж однаковий – IV б «дуже брудна», тобто для гарантованого ведення рибного господарства така вода непридатна без поліпшення її хімічного складу, незважаючи на це цією водою наповнюють два ставки з рибою біля с. Грибовка, також в районі Грибовки організовано місця платної рибалки і мешканці селищ також ловлять тут рибу. Споживання риби, яка виросла в такій забрудненій воді може становити небезпеку для здоров'я людей [3].

Аналіз зміни показника ПКІЗ по довжині нижнього плину річки Барабой (рис. 1) показав, що забрудненість на ділянці 17 км течії має тенденцію до збільшення від с. Барабой до гирла, а також є підвищення в районі с. Богатирівка, де річку Барабой перетинають аварійні зношені каналізаційні мережі Овідіопольського району, що перекачують стоки міста Овідіополь та прилеглих селищ і баз відпочинку в с. Грибовка до очисних споруд Чорноморського порту в районі с. Санжейка і які в цьому місці створюють підтоплення, забруднюють ґрунтові води і все це стікає в річку Барабой, підвищуючи і без того високий рівень забруднення її вод. Хоча навіть тут на відтинку 2 км в наступній станції с.Дальник річка трохи самоочищується, але до гирла її стан не поліпшується, а навпаки

погіршується. Цей факт вимагає уваги природоохоронних установ Одеської області – треба ремонтувати цю ділянку каналізаційних мереж та зробити все, щоб каналізаційні стоки не потрапляли в річку та ґрунтові води біля с. Богатирівка, створюючи незручності не лише місцевим мешканцям, а й населенню сс. Дальник-Грибовка і відпочиваючим в сезон на базах біля моря в зоні впадіння річки Барабой. Вздовж течії знижується рівень забруднення по азоту нітритному, нітратному але тут же зростає вміст азоту амонійного і загальний рівень органічного забруднення по БСК₅. Це вказує на те, що гідроекологічний стан річки Барабой в нижній течії дуже неблагополучний, забруднення має постійний, а не тимчасовий характер. Нажаль, це є наслідком цілого комплексу причин, а тому проблема ця торкається не лише мешканців нижньої ділянки річки Барабой, а й трьох районів Одещини, де протікає річка.

ПКІЗ, бали

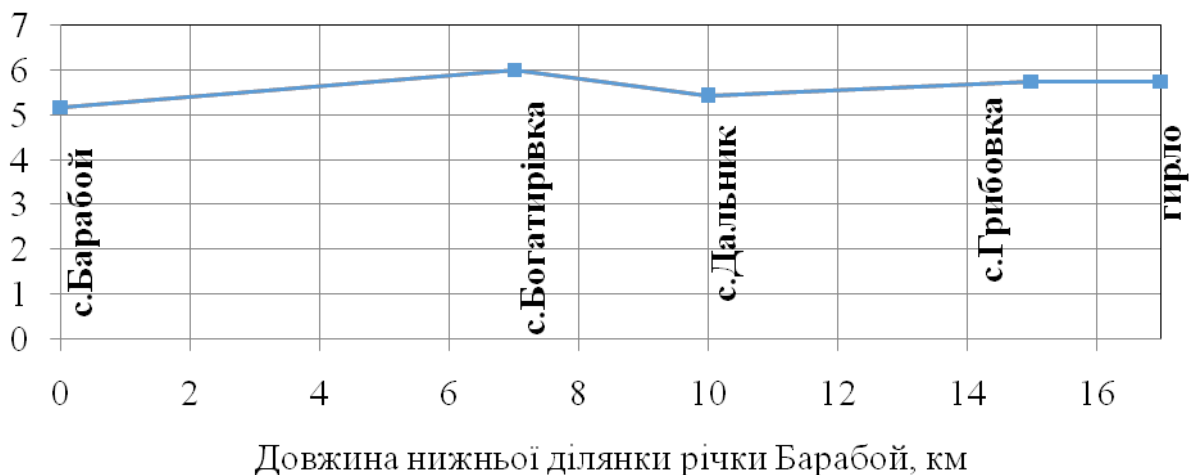

Рис. 1 – Зміна середньобагаторічного показника ПКІЗ за довжиною нижньої ділянки річки Барабой за даними ОДЕКУ (2009 – 2018 рр.)

Зважаючи на комплексність використання водних ресурсів річки Барабой для потреб зрошення, рибництва і рекреації вирішення проблеми поліпшення гідроекологічного стану річки може бути прийнято на рівні Одеської області і будемо сподіватись, що діяльність Басейнової ради річок Причорномор'я дозволить змінити цю ситуацію на краще.

Література

1. Паспорт р. Барабой. Одеса: Госкомводхоз України, 1992. 180 с.
2. Сніжко С.І. Оцінка та прогнозування якості природних вод. К.: Ніка центр, 2001. 264 с.
3. Яров Я.С., Устьянський В. В. Якість води в нижній ділянці р. Барабой. // Матеріали конференції молодих вчених Одеського державного екологічного університету (02-08.05.2018р.). Одеса: ТЕС, 2018 с.147-149.

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«РІЧКИ ТА ЛИМАНИ ПРИЧОРНОМОР'Я
НА ПОЧАТКУ XXI СТОРІЧЧЯ»**

*Одеський державний екологічний університет
Матеріали конференції*

17-18 жовтня 2019 р.

**«RIVERS AND ESTUARIES OF THE BLACK SEA AT
THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY»**

*Odesa State Environmental University
Materials of the conference*

17-18 October 2019

Підписано до друку 04.10.2019р.

Формат 60x84/16

Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 9,53

Наклад 70 прим. Замовлення № 872

Видавництво та друкарня «ТЕС»

(Свідоцтво ДК № 771) Одеса, Канатна 81/2

Тел.: (0482) 429098, (0482) 428972

Надруковано з готових оригінал-макетів

Одеський державний екологічний університет
65016, Одеса, вул. Львівська, 15